

พื้นที่ชุ่มน้ำ

หนังสือชุดธรรมชาติสรรพสิ่งศालายา

พื้นที่ชุ่มน้ำ

“ธรรมชาติสรรพสิ่งกาลยา”
เล่มที่ 3 “พื้นที่ชุ่มน้ำ”

เจ้าของลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล
จ.นครปฐม 73170

พิมพ์ครั้งแรก เมษายน 2553

ISBN 978-974-11-1257-7

ข้อความและรูปภาพทั้งหมดในหนังสือนี้ เจ้าของลิขสิทธิ์
สงวนสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติการคัดลอกส่วนใดๆ
ในหนังสือนี้ไปเผยแพร่ในทุกรูปแบบ ต้องได้รับอนุญาต
จากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักงานหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ธรรมชาติสรรพสิ่งศาลายา พื้นที่ชุ่มน้ำ 3. นครปฐม. 2553

80 หน้า 1. พื้นที่ชุ่มน้ำ I. ชื่อเรื่อง

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี

ผศ.ดร.อิทธิชาติ จักรไพบวงค์

บรรณาธิการ รศ.ดร.คันสนีย์ ชูแวง

ถ่ายภาพ น.ส.สุทิสรา หลักรัพย์

ผู้จัดพิมพ์ กองกายภาพและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานอธิการบดี

www.mahidol.ac.th

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

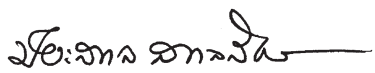
คำนำ

หนังสือชุด “ธรรมนูญสสรพสิ่งแวดล้อม” เป็นส่วนหนึ่งของผังแม่บท ศาลายา : มหาวิทยาลัยเมืองในฝัน ที่มุ่งมั่นพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นเมืองที่น่าอยู่และสร้างเสริมสุขภาวะ ภายใต้แนวคิด A promised place to live and learn with nature โดยการสำรวจรวบรวมข้อมูลด้านธรรมชาติวิทยา สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการอนุรักษ์พื้นที่ อีกทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย และเผยแพร่ความรู้ต่อไปในอนาคต ซึ่งมอบหมายให้คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่างๆ และบันทึกภาพ

หนังสือชุดนี้ประกอบด้วย 5 เล่ม คือ เล่ม 1 ไม้ยืนต้น เล่ม 2 ไม้ดอกไม้ประดับ เล่ม 3 พื้นที่ชุ่มน้ำ เล่ม 4 นก และเล่ม 5 ปลา-สัตว์เลื้อยคลาน โดยแต่ละเล่ม จะบันทึกข้อมูลของสิ่งมีชีวิต เช่น ชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อวงศ์ ลักษณะทั่วไป สถานที่พบในมหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการอยู่ร่วมกันของสิ่งมีชีวิตที่หลากหลายดังกล่าว

ขอชื่นชม รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี รองอธิการบดีฝ่ายระบบกายภาพ และสิ่งแวดล้อม และกองกายภาพและสิ่งแวดล้อม สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ที่เห็นความสำคัญของสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา และริเริ่มในการนำข้อมูลจากการสำรวจมาจัดทำหนังสือที่สวยงาม เพียบพร้อมด้วยความรู้อันจักเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและอนุรักษ์ ขอขอบคุณ รศ.ดร.นาฏสุดา ภูมิจันทร์ รศ.ดร.คันสนีย์ ชูแวว และ ผศ.ดร.รัตนวัฒน์ ไชยรัตน์ จากคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ ที่ทำหน้าที่สำรวจรวบรวมข้อมูลและถ่ายภาพได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และขอขอบคุณ ผศ.ดร.อิทธิโชติ จักรไพวงศ์ ที่ปรึกษาโครงการจัดทำหนังสือ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชุด “ธรรมนูญสสรพสิ่งแวดล้อม” จะเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ความรู้ของพื้นที่มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา เป็นการย้ำอย่างจริงจังถึงนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ที่สมบูรณ์อยู่ใกล้ตัว สร้างสังคมที่มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ร่วมกันอย่างสุขสันต์ต่อไป

(ศาสตราจารย์คลินิกปิยะสกล สกลสัตยาทร)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

“

การพัฒนาพื้นที่มหาวิทยาลัยมทิดตลอดระยะเวลา
เกือบสี่สิบปีที่ผ่านมา จึงได้คำนึงถึงการอนุรักษ์วิถีดั้งเดิม
ไว้ความสำคัญกับการปรับปรุงรักษาสภาพแวดล้อม
ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์
สร้างชุมชนวิชาการที่อยู่ร่วมกันกับประชาชนที่อยู่รอบ
มหาวิทยาลัยและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

”

มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา

ในปีพุทธศักราช 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนา “มหาวิทยาลัยมหิดล” ขึ้นแทนมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์แต่เดิม นับเป็นมหามงคลอันสูงสุด แก่มหาวิทยาลัย และยังได้ทรงมีพระบรมราโชวาทแก่คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ให้พัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์ตามความหมายและเพิ่มเติมขอบเขตของวิชาการให้กว้างขวางออกไปจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์อีกด้วย ซึ่งมหาวิทยาลัยได้รับพระราชทานที่ดินเป็นนโยบายในการดำเนินงานและได้กระทำทุกวิถีทางที่จะสนองพระบรมราโชวาทให้เป็นไปตามพระประสงค์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

สืบต่อมาในปีพุทธศักราช 2514 มหาวิทยาลัยมหิดลได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ดำเนินการขายโอนที่ดิน ณ ตำบลศาลายา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตามโฉนดที่ 8606 เนื้อที่ 1,242 ไร่ 20 ตารางวา เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2518 เพื่อดำเนินการก่อสร้างมหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา

ตลอดระยะเวลาของการพัฒนามหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2518 เป็นต้นมา มีการก่อสร้างอาคารเรียน สถานที่ทำการ ระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับนักศึกษา อาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ที่จะต้องไปดำเนินการเรียนการสอนและปฏิบัติงานที่ศาลายา เนื่องจากพื้นที่เดิมที่ได้รับพระราชทานมา เป็นพื้นที่การเกษตรดั้งเดิมที่มีประชาชนในพื้นที่ใช้ในการทำมาหากินประมาณ 100 ครอบครัว จึงเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้และพันธุ์พืชต่างๆ สัตว์นานาชนิดทั้งสัตว์น้ำ สัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลาน การพัฒนาพื้นที่มหาวิทยาลัยมหิดลตลอดระยะเวลาที่ผ่านไปกว่าสี่สิบปีที่ผ่านมา จึงได้คำนึงถึงการอนุรักษ์วิถีดั้งเดิม ให้มีความสำคัญกับการปรับปรุงรักษาสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์ สร้างชุมชนวิชาการที่อยู่ร่วมกันกับประชาชนที่อยู่รอบมหาวิทยาลัยและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างสุขสันติ อีกทั้งยังจะเป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ความรู้กับผู้สนใจได้ศึกษานอกห้องเรียนเมื่อก้าวย่างเข้ามาในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ให้สมกับปณิธานของมหาวิทยาลัยมหิดลที่กล่าวว่า “ปัญญาของแผ่นดิน (Wisdom of the Land)”

สารบัญ

5	มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา	29	กกสามเหลี่ยมเล็ก 2
		30	กกอีเป็ด
9	ทำความเข้าใจกับระบบ นิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ	31	กระดุมทองเลื้อย
		32	กระถินไทย กระถินบ้าน
12	เรียนรู้ธรรมชาติพื้นที่ ชุ่มน้ำในมหาวิทยาลัย มหิดล ศาลายา	33	กะเม็ง
		34	ข่าน้ำ กะลา
19	พรรณไม้หน้า : สรรพสิ่ง สำคัญในพื้นที่ชุ่มน้ำ	35	คล้าน้ำช่อตั้ง ช่อครามน้ำ พุทธรักษาหน้า สังฆรักษา
22	พื้นที่ชุ่มน้ำ : แหล่งเรียนรู้และ ห้องปฏิบัติการทาง ธรรมชาติ	36	คล้าน้ำช่อห้อย
		37	จอก
24	กกขี้หมา กกเล็ก แห้วหมูนา	38	ตาลปัตรฤๅษี บอนจีน ตาลปัตร- ยายซี ผักก้านจอง
25	กกทราย หญ้ารงกาขาว	39	ตีนตุ๊กแก
26	กกรงกา กกต้นกลม กกขนาก กกดอกแดง	40	เตยหอม
		41	บัวผัน บัวเพื่อน
27	กกสามเหลี่ยม	42	บัวสาย
28	กกสามเหลี่ยมเล็ก 1	43	บัวหลวง

44	ปรองทะเล ปรองทอง ปรองไข่	62	สาหร่ายหางกระรอก
		63	โสน
45	ผักกูดเขากวาง ผักกูดนา ผักกูดน้ำ	64	หญ้ากั๊กแก หญ้า- นกเขา หญ้าปล้อง- นก หญ้าข้าวนก
47	ผักนึ่งรวม ผักนึ่งปลิง	65	หญ้าขน
48	ผักแครด	66	หญ้าข้าวนกสีชมพู หญ้าปล้องละมาน หญ้าลิเก
49	ผักปราบ		
50	ผักตบชวา		
51	ผักเบ็ดไทย ผักเบ็ด ผักเบ็ดขาว ผักเบ็ดแดง	67	หญ้าตะกั่ว
		68	หญ้าปล้อง
52	พลับพลึงขาว	69	หญ้าปล้องใหญ่ หญ้าข้าวนกใหญ่
53	พลับพลึงตีนเป็ด		
54	พลับพลึงดอกแดง	70	หญ้าหนวดแมว
55	พุทธรักษา	71	หญ้าไซ
56	พุทธรักษาธรรม กำมกึ่ง	72	เหงือกปลาหมอ ดอกม่วง
58	ธูปฤๅษี กกช้าง	74	แหนเป็ดใหญ่ แหนใหญ่
59	ว่านน้ำ		
60	แว่นแก้ว บัวแก้ว	75	แหนแดง
61	สาหร่ายบัว สาหร่าย คาบอมบ้า	76	อเมซอนใบกลม
		77	เอื้องหมายนา

ทำความเข้าใจกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำ คือ ที่ลุ่ม ที่ราบลุ่ม ที่ลุ่มชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวร และชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล ทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม รวมไปถึงที่ชายฝั่งทะเลและที่ในทะเล บริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร และอาจรวมถึงที่ริมฝั่งน้ำและชายฝั่งทะเล ซึ่งอยู่ติดต่อกับพื้นที่ชุ่มน้ำ และเกาะ หรือน้ำทะเลที่ลึกกว่า 6 เมตร เมื่อน้ำลดต่ำสุด ซึ่งอยู่ภายในพื้นที่ชุ่มน้ำด้วย (นิยามของอนุสัญญาแรมซาร์หรืออนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ - Ramsar Convention, Articles 1.1 & 2.1 : <http://www.ramsar.org>)

ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ มีลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะ คือ

- มีพื้นฐานการเกิด การดำรงอยู่ กระบวนการ และสถานภาพ เกี่ยวข้องกับ **น้ำ** มีคุณลักษณะที่ถูกควบคุมด้วยน้ำเป็นส่วนใหญ่ มีน้ำท่วมขังในระดับตื้น/ไม่ลึก มีลักษณะก้ำกึ่งหรือเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างระบบนิเวศบกและระบบนิเวศน้ำ

- มี **พื้นล่างหรือพื้นที่องน้ำ** ที่อาจเป็น ดิน เลน โคลน หิน กรวด ททราย ซากพืชซากสัตว์ หรือวัสดุอื่น ๆ ซึ่งมีคุณลักษณะแตกต่างจากดินที่ดอนที่สูงหรือพื้นที่องน้ำในที่น้ำลึก มีน้ำตื้นหรือมีน้ำขังอยู่ชั่วคราวหรือเป็นพักๆ สภาพฉ่ำน้ำ ชุ่มชื้น เปียกแฉะ การระบายน้ำไม่ดี มีน้ำ

บริเวณผิวดินหรือภายในชั้นรากพืช เป็นระยะเวลายาวนานพอที่พืชและสัตว์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

- มี **พืชและสัตว์** ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม หากิน อยู่อาศัย ฟำนักพักพิง แพร่ขยายพันธุ์ และดำรงชีวิตอยู่ได้ในพื้นที่ชุ่มน้ำ

ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ อาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

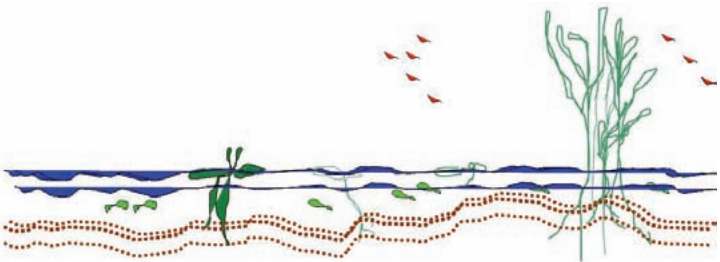
- **พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นระบบนิเวศน้ำเค็ม-น้ำกร่อย** (Marine/Coastal wetlands) ได้แก่ หาดหิน/กรวด หาดทราย หาดโคลน หาดเลน ที่ลุ่มน้ำกร่อย พรุน้ำเค็ม คุ้ง อ่าว ปากแม่น้ำ ชะวากทะเล ช่องแคบ ป่าพรุ ป่าเสม็ด ป่าจาก ป่าแสม ป่าสาคร ป่าชายเลน ป่าโกงกาง แหล่งปะการัง แหล่งหญ้าทะเล แหล่งสาหร่ายทะเล เป็นต้น

- **พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นระบบนิเวศน้ำจืด** (Freshwater/Inland wetlands) ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย ลำธาร แคว ลำราง ทางน้ำ ตลิง ชายฝั่งแม่น้ำ แก่ง เกาะ น้ำตก แอ่งน้ำ วังน้ำ ร่องน้ำ หาด สันทราย น้ำพุร้อน ธารน้ำร้อน ธารน้ำใต้ดิน ธารลอด น้ำมุด พุ ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ป่าบุง ป่าทาม มาบ ทาม กุด แอ่ง ทะเลสาบ หนอง บึง บ่อ บึง สระ กว๊าน ทุ่งน้ำจืด ที่ลุ่มชื้นแฉะ ที่ลุ่มน้ำขัง หนองน้ำตื้น พรุน้ำจืด พรุหญ้า เป็นต้น

- **พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นระบบนิเวศที่มนุษย์สร้างขึ้น** (Man-made wetlands) ได้แก่ นาแก้ง นาเกลือ บ่อปลา พื้นที่ปลูกป่าชายเลน แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทะเลและในแม่น้ำ แหล่งอนุรักษ์ปลาหน้าวัด ตลาดน้ำ นาข้าว นากก นาบัว นาเผือก พื้นที่ปลูกพืชน้ำต่าต่างๆ อ่างเก็บน้ำ บาราย บ่อน้ำในไร่นา บ่อประมงโรงเรียน บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แก้มลิง บ่อบำบัดน้ำเสีย ชุมเหมือง เป็นต้น

พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นระบบนิเวศซึ่งมีบทบาทหน้าที่คุณค่าความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิต ทั้งของมนุษย์ พืชและสัตว์ ทั้งทางนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก เป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นถิ่นที่อยู่อาศัย หากิน แพร่กระจายพันธุ์ของพืชและสัตว์นานาชนิด โดยเฉพาะชนิดที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ เป็นแหล่งรวมพันธุกรรมที่สำคัญยิ่ง สิ่งมีชีวิตชนิดสำคัญเหล่านี้มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพและสมดุลทางนิเวศของโลก การดำรงอยู่ การหายไป หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งมีชีวิตชนิดสำคัญเหล่านี้ เป็นดัชนีชี้วัดที่ช่วยบ่งบอกถึงภัยอันตรายที่กำลังเกิดขึ้นกับระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ ตลอดจนประชากรที่อาศัยอยู่โดยรอบและพึงพิงทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชุ่มน้ำด้วย

พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นระบบนิเวศหนึ่งซึ่งกำลังได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน และภัยธรรมชาติ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก ปัจจุบันมีพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติเหลืออยู่น้อยมาก

เรียนรู้อุทธรมชาติพื้นที่ชุ่มน้ำ ในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

ระบบนิเวศดั้งเดิมของศาลายาเป็นระบบนิเวศแบบพื้นที่ลุ่มต่ำ เป็นพื้นที่เกษตรกรรมทำนา ปัจจุบันภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ยังคงมี “ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ” ทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่สร้างขึ้นมาใหม่ ที่พบเห็นได้ อย่างน้อย 9 ชนิด/ประเภท ได้แก่ (1) บึงน้ำขนาดใหญ่ (2) สระน้ำ (3) บ่อน้ำ (4) บ่อรับน้ำเสีย (5) บ่อบำบัดน้ำเสีย (6) หนองน้ำ/ที่ลุ่มชื้นแฉะ (7) คลองขุด (8) ร่องน้ำ และ (9) คูน้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำเหล่านี้ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่มหาวิทยาลัย เป็นที่อยู่อาศัยของสรรพชีวิต ทั้งพืชและสัตว์ค่อนข้างหลากหลาย มีบทบาทหน้าที่สำคัญมากมาย รวมทั้งการระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม และบำบัดน้ำเสียในบริเวณพื้นที่ศาลายา

บึงน้ำขนาดใหญ่

บึงน้ำอุทยานธรรมชาติวิทยา
สิรินธรชาติ

บึงน้ำหลังเรือนไทย

ลักษณะ : บึงน้ำขนาดใหญ่ ผ่านการขุดลอกบริเวณริมบึง มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 20 - 100 เมตร ความลึกประมาณ 3 เมตร มีทางระบายน้ำเชื่อมต่อกับร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัย ในอดีตเคยเป็นที่อยู่ของนกนานาชนิด ปัจจุบันมีการ

ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบ

สถานที่ที่พบในศาลายา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ
เรือนไทย บริเวณพื้นที่อาคารพิพิธภัณฑ์ของวิทยาลัยดุริยางค
ศิลป์

สระน้ำ

สระน้ำบริเวณป้ายอาคารภูมิพลสังคีต

ลักษณะ : สระน้ำที่สร้างขึ้น ขนาดเล็กกว่าบึง มีทางเชื่อมต่อกับ
ร่องน้ำใหญ่ของมหาวิทยาลัย

สถานที่ที่พบในศาลายา : บริเวณป้ายอาคารภูมิพลสังคีต
ในพื้นที่ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์

บ่อน้ำ

บ่อน้ำหน้าตึกบัณฑิตวิทยาลัย

บ่อน้ำหลังสำนักงานอธิการบดี

บ่อน้ำบริเวณพื้นที่คณะพยาบาล-
ศาสตร์

บ่อน้ำข้างสนามฟุตบอล

ลักษณะ : บ่อน้ำที่สร้างขึ้น เพื่อปรับภูมิทัศน์ในสวนหรือบริเวณโดยรอบอาคารให้สวยงาม หรือเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำหรือรองรับน้ำจากบริเวณโดยรอบ บางแห่งมีทางระบายน้ำเชื่อมต่อกับคลองหรือร่องน้ำ

สถานที่ที่พบในศาลา : หน้าตึกบัณฑิตวิทยาลัย หลังสำนักงานอธิการบดี บริเวณโรงเพาะชำในพื้นที่คณะพยาบาลศาสตร์ ข้างสนามฟุตบอล

บ่อรับน้ำเสีย

บ่อน้ำบริเวณประตู 5 อาคารชุดพักอาศัย

ลักษณะ : บ่อน้ำที่สร้างขึ้น ใช้เป็นบ่อรองรับน้ำจากอาคารชุดพักอาศัย อาคารใกล้เคียง และโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เพื่อระบายไปสู่บ่อบำบัด มีขนาดความกว้างมากกว่า 10 เมตร ความลึกมากกว่า 2 เมตร

สถานที่ที่พบในศาลา : บริเวณประตู 5 อาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน

บ่อบำบัดน้ำเสีย

บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย

ลักษณะ : บ่อที่สร้างขึ้นเพื่อใช้บำบัดน้ำเสีย ต่อเชื่อมกับร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัย เพื่อรองรับน้ำเสียมาจากพื้นที่บริเวณต่างๆ ของมหาวิทยาลัย (ในระบบบำบัดน้ำเสียสมบูรณ์แบบ ประกอบด้วยบ่อกักน้ำ บ่อดกตะกอน และบ่อดาก)

สถานที่ที่พบในศาลายา : หลังมหาวิทยาลัย

หนองน้ำ/ที่ลุ่มชื้นแฉะ

หนองน้ำขนาดใหญ่มีน้ำท่วมขัง/ชื้นแฉะ

ลักษณะ : เป็นหนองน้ำหรือที่ลุ่มชื้นแฉะขนาดใหญ่ มีน้ำท่วมขัง ยังคงสภาพธรรมชาติอยู่บ้าง

สถานที่ที่พบในศาลายา : ใต้สะพานเชื่อมไปวิทยาลัยราชสุดา ในเขตพื้นที่พัฒนาคณะพยาบาลศาสตร์

คลองขุด

คลองบุญ

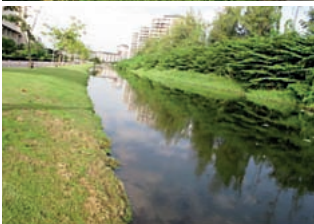
ลักษณะ : คลองที่ขุดขึ้น เพื่อให้ระบายน้ำเสียจากอาคารบริเวณโดยรอบไปสู่บ่อบำบัด เริ่มจากถนนพหลโยธินประเทศไทย จนถึงถนนพหลโยธินประชา มีความยาว 470 เมตร ความกว้างเฉลี่ย 10 เมตร ความลึกมากกว่า 2 เมตร

สถานที่ที่พบในศาลายา : คลองบุญ

ร่องน้ำ

ร่องน้ำหน้ามหาวิทยาลัยได้สะพานยกระดับ

ร่องน้ำบริเวณคณะเทคนิคการแพทย์

ร่องน้ำบริเวณอุทยานธรรมชาตวิทยา สิริรุกขชาติ

ร่องน้ำบริเวณหลังลานจอดรถ 2

บ่อน้ำบริเวณประตู 5 อาคารชุดพักอาศัย

ลักษณะ : ร่องน้ำใหญ่ที่ขุดขึ้น มีขนาดความกว้าง 10 - 17 เมตร ความลึก 2 - 4 เมตร บางแห่งมีร่องน้ำแยกหรือมีร่องน้ำเชื่อมต่อกัน ร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัยทำหน้าที่รองรับน้ำและระบายน้ำไปสู่บ่อบำบัด และเป็นเส้นทางระบายน้ำภายในมหาวิทยาลัย ร่องน้ำบางแห่ง เช่น บริเวณด้านข้างและด้านหลังคณะเทคนิคการแพทย์ เลอะถนนดำรงวิจัย มีการพัฒนาเป็นสถานที่พักผ่อนและนันทนาการ มีการพายเรือเล่นในร่องน้ำ

สถานที่ที่พบในสาขานี้ : รอบมหาวิทยาลัย หน้ามหาวิทยาลัย จากใต้สะพานยกระดับขนานกับถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตลอดหน้ามหาวิทยาลัย บริเวณคณะเทคนิคการแพทย์ บริเวณหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ บริเวณหลังลานจอดรถ 2 บริเวณหลังอาคารโครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ บริเวณหลังสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน บริเวณอุทยานธรรมชาตวิทยา สิริรุกขชาติ

คูน้ำ

คูน้ำบริเวณสวนเจ้าฟ้า

คูน้ำบริเวณหน้าสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน เลียบถนนผสานประเทศไทย

ลักษณะ : คูน้ำที่สร้างขึ้น เพื่อความสวยงามของภูมิทัศน์ สำหรับพักผ่อน และเพื่อเป็นทางระบายน้ำเชื่อมโยงกับ ร่องน้ำและบ่อน้ำหรือบ่อบำบัด มีความกว้างประมาณ 2 เมตร ความลึกประมาณ 1 เมตร

สถานที่ที่พบในศาลายา : บริเวณสวนเจ้าฟ้า บริเวณหน้าหอพักนักศึกษา บริเวณหน้าอาคารที่พักสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน

พรรณไม้บัว : สรรพสิ่งสำคัญในพื้นที่ชุ่มน้ำ

พรรณไม้น้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำ อาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 4 กลุ่ม ได้แก่

(1) พรรณไม้ชายน้ำ (Marginal Plants) ขึ้นอยู่ริมตลิ่งหรือชายฝั่งน้ำในบริเวณน้ำตื้น มีรากเจริญอยู่ในดิน ชูส่วนลำต้น ใบ ดอก ขึ้นมาเหนือหน้า เช่น กก ธูปฤๅษี โสน เป็นต้น

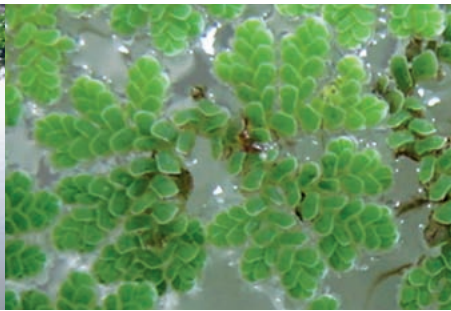

(2) พรรณไม้โผล่เหนือหน้า / พรรณไม้ยื่นหน้า (Emergents) เจริญเติบโตอยู่ในน้ำบางส่วน รากและลำต้นเจริญเติบโตใต้น้ำ รากยึดติดกับพื้นดินใต้น้ำได้ดี ส่วนใบและดอกเจริญ

ที่ผิวหน้าหรือเหนือน้ำ ใบและต้นแข็งแรงกว่าพืชใต้น้ำ บางชนิดอาจมีใต้น้ำและเหนือน้ำในต้นเดียวกัน เช่น บัว ตับเต่า แวนแก้ว บัวบา บัวหลวง บัวสาย

(3) พรรณไม้ลอยน้ำ (Floating Plants) เจริญเติบโตและลอยอยู่ที่ผิวน้ำ รากเจริญอยู่ใต้น้ำ ต้น ดอก ใบ ชูขึ้นเหนือระดับน้ำหรือเจริญอยู่ที่ระดับน้ำ ลอยไปได้อย่างอิสระหากอยู่ในที่น้ำตื้น รากอาจยึดติดกับพื้นดินใต้น้ำ เช่น ไข่น้ำ แหนเบ็ด ผักตบชวา ผักตบไทย ผักบุ้ง จอกหนู แหนแดง กระฉับ

(4) พรรณไม้ใต้น้ำ (Submergents) เจริญเติบโตอยู่ในน้ำทั้งหมด ราก ลำต้น ใบ จมอยู่ใต้น้ำ อาจยึดเกาะกับพื้นดินใต้น้ำหรือไม่ก็ได้ บางชนิดเมื่อมีดอกจะชูขึ้นมาเหนือผิวน้ำ

เพื่อผสมเกสร แลกเปลี่ยนก๊าซและธาตุอาหารจากน้ำได้โดยตรง โครงสร้างภายในลำต้นและใบมีช่องว่างเพื่อใช้สะสมก๊าซและช่วยพยุงตัวให้ลอยได้ เช่น สาหร่ายเส้นด้าย สาหร่ายหางกระรอก สาหร่ายพวงชะโด สันตะวาใบพาย สันตะวาใบข้าว

ประโยชน์ของพรรณไม้น้ำ

- (1) เป็นอาหารของคนและสัตว์ เช่น ผักบุ้ง ผือก บอน ผักแว่น ผักกูด บัว กระเจี๊ยบ
- (2) เป็นถิ่นที่อยู่ สร้างรัง วางไข่ และหลบภัยของสัตว์น้ำ และนกนานาชนิด เช่น ผักตบชวา สาหร่าย
- (3) เพิ่มก๊าซออกซิเจนให้แก่แหล่งน้ำ
- (4) บำบัดน้ำเสีย ดูดซับธาตุอาหารต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ผักตบชวา ฐปฤยี่
- (5) มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นพรรณไม้น้ำสวยงามประดับตู้ปลา เกิดธุรกิจค้าขายพรรณไม้น้ำในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ

พื้นที่ชุ่มน้ำ : แหล่งเรียนรู้และ ห้องปฏิบัติการทางธรรมชาติ

พื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละชนิด แต่ละประเภท ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา เป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพที่เห็นได้ชัด เช่น พบเห็นพรรณไม้มานานานชนิด มากกว่า 54 ชนิด จัดว่าเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นห้องปฏิบัติการทางธรรมชาติที่เยี่ยมยอด มีคุณค่าต่อการศึกษา วิจัย และการสร้างคลัง “ปัญญาของแผ่นดิน” อย่างแท้จริง

พรรณไม้บัว

ในพลาซา

Aquatic Plants

in Salaya

กกขี้กบ, กกเล็ก, แห้วกียูนา
Elegant Cyperus

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus pulcherrimus*
Willd.ex Kunth.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : คล้ายแห้วหมู แต่ต้นสูงกว่า สูง 20 - 50 ซม. มีหัวแข็งที่โคนต้น ใบยาวเรียว 20 - 40 ซม. ก้านช่อดอกเป็นรูปสามเหลี่ยม ช่อดอกสีน้ำตาลแดงหรือเขียว ชอบขึ้นเป็นกอตามที่น้ำท่วมขัง

สถานที่พบในทาลายา : บริเวณหลังอาคารสำนักงาน อธิการบดี

กกทราย, กัญจิงกาขาว Umbrella Sedge, Rice Flatsedge

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus iria* L.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก ชอบขึ้นตามคูน้ำ ที่น้ำท่วมขัง หรือนาข้าว ต้นแตกเป็นกอสูง 10 - 60 เซนติเมตร ใบเรียวยาว 10 - 20 เซนติเมตร ปลายแหลม โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น ดอกออกเป็นช่อสีเหลืองทอง ดอกย่อยมีขนาดเล็กรูปร่างมน เรียงซ้อนกันเป็น 2 แถว

สถานที่พบในศาสนา : บ่อน้ำบริเวณประตู 5 อาคารชุด พักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์

กกรังกา, กกต้นกลม, กกขบาก,
กกดอกแดง
Umbrella Plant, Flatsedge

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus alternifolius* L.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : ไม้ริมน้ำ อายุหลายปี ลำต้นใต้ดินเป็นเหง้าแข็ง ลำต้นเหนือดินสร้างช่อดอก แตกเป็นกอรูปสามเหลี่ยม ใบเดี่ยว อดรูปเป็นเกล็ดหรือแผ่นสีน้ำตาล เรียงตัวเป็นกระจุก รอบโคนต้น ดอกสีเหลืองอมน้ำตาล ออกเป็นช่อช่อดอกแตกแขนงย่อย มีใบประดับรองรับช่อดอก แต่ละแขนงมีดอกย่อย มีกาบหุ้ม ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับริมสระน้ำ ในสวน หรือปลูกในภาชนะร่วมกับไม้ชนิดอื่นๆ ใบใช้ตำพอกฆ่าพยาธิบาดแผล ดอกต้มเอาน้ำแก้แผลพุพองในปาก

สถานที่พบในกาญจนบุรี : คลองบึง

กกสามเหลี่ยม
Bulrush

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Scirpus grossus* L.f.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี ขึ้นได้ทั้งในน้ำตื้นและน้ำไหล เช่น ในนาข้าว และคันคูน้ำทั่วไป แตกเป็นกอขนาดใหญ่ สูง 1 - 2 เมตร ใบยาว 50 - 100 เซนติเมตร ใบค่อนข้างกว้าง เป็นร่อง ปลายใบแหลม ดอกออกเป็นช่อรวม มีก้านช่อดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ ช่อดอกย่อยมีดอกขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก สีน้ำตาล ก้านช่อดอกยาว นิยมนำมาตากแห้งใช้ทอเสื่อ

สถานที่พบในภาค : ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2

กกสามเหลี่ยมเล็ก (1)

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus pilosus* Vohl.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุปีเดียว ชอบขึ้นในที่ชื้นแฉะมีน้ำขัง เช่น ที่ลุ่มข้างถนนหรือนาข้าว ลำต้นเป็นรูปสามเหลี่ยมแข็ง สูงประมาณ 50 - 100 เซนติเมตร ใบเรียวยาวขอบใบสาก ดอกออกเป็นช่อรวมแบบร่ม ก้านช่อดอกยาวไม่เท่ากัน ช่อดอกย่อยเป็นเส้นตรง ประกอบด้วยดอกขนาดเล็ก 5 - 7 ดอก

สถานที่พบในศาลาษา : คลองบึง บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ ร่องน้ำหน้ามหาวิทยาลัย (ได้สะพานยกระดับ)

กกสามเหลี่ยมเล็ก (2)

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus imbricatus* Retz.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี ชอบขึ้นในที่ลุ่มน้ำท่วมขัง ในนาข้าว ต้นสูงประมาณ 1 เมตร ลำต้นใต้ดินเป็นเหง้าขนาดเล็ก ใบเรียวยาว ปลายใบแหลม ต้นแก่ที่ออกดอกจะไม่ค่อยเห็นใบ ก้านช่อดอกเป็นรูปสามเหลี่ยมแข็ง ออกดอกเป็นช่อซ้อนกันหลายชั้น มีใบประดับลักษณะคล้ายใบรองรับช่อดอก 3 - 5 ใบ ดอกออกตลอดปี

สถานที่พบในศาลา : ร่องน้ำบริเวณประตู 5 ใกล้อาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ บริเวณหลังอาคารสำนักงาน อธิการบดี ร่องน้ำบริเวณประตู 3

กกอียิปต์ Egyptian Papyrus

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus papyrus* L.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี มีลำต้นใต้ดิน เจริญเติบโตเป็นกอ ลำต้นเหนือดินมีลักษณะเป็นก้านกลม สูงประมาณ 1.2 - 2.4 เมตร ใบสั้นแผ่เป็นกาบหุ้มส่วนโคนของลำต้น ดอกออกเป็นช่อกลม สีน้ำตาลแดงที่ปลายยอด มีใบประดับที่ปลายลำต้นเป็นเส้นกลมเล็ก ห้อยโน้มลง 50 - 100 เส้น ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับตามสวนน้ำ สมัยโบราณใช้กกอียิปต์ทำกระดาษ

สถานที่พบในศาสนา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิริรุกชาติและร่องน้ำโดยรอบ

กระดุมทองเลื้อย
Climbing Wedelia, Singapore Daisy

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Wedelia trilobata</i> (L.) Hitch.
Family (วงศ์)	Asteraceae (Compositae)

ลักษณะ : ไม้ล้มลุก ลำต้นแตกแขนงทอดราบตามพื้น ปลายกิ่งชูตั้งขึ้น สูงได้ถึง 50 เซนติเมตร ดอกสีเหลือง ปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป

สถานที่พบในกาลายา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ คลองนุ้ย บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ บ่อน้ำบริเวณป้ายอาคารภูมิพลสังคีต คูน้ำริมถนนหน้าสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน บริเวณหลังอาคารสำนักงานอธิการบดี ร่องน้ำบริเวณคณะเทคนิคการแพทย์

กระถินไทย, กระถินบ้าน White Popinac, Lead Tree

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) de Wit.
Family (วงศ์)	Leguminosae-Mimosoideae

ลักษณะ : ไม้พุ่มขนาดเล็ก ใบหมักเป็นปุ๋ย ใบ ยอด ฝัก เมล็ดอ่อนเป็นอาหารของวัว ควาย แพะ แกะ ไก่ ฯลฯ ยอดอ่อน ฝักอ่อนกินเป็นผัก เมล็ดทำเครื่องประดับหลายชนิด เปลือกให้เส้นใยสั้นใช้ทำกระดาษ ปลูกกันลมบังแดดให้แก่พืชอื่น ต้นใช้ทำฟืน

สถานที่พบในกาญจนบุรี : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2 คู่น้ำ บ่อบำบัดน้ำเสีย ด้านหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์

กะเม็ง
White Head, False Daisy

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Eclipta prostrata* L.

Family (วงศ์) Asteraceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก ชอบขึ้นในที่น้ำขัง/ที่ชื้นแฉะ ลำต้นมีขนสาก เป็นข้อ มีรากงอกตามข้อ ดอกสีขาว ออกดอกตลอดปี ต้น ราก ใบและดอกมีสรรพคุณทางสมุนไพรรักษาโรค

สถานที่พบในศาลา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสียข้างสนามฟุตบอลและคูน้ำโดยรอบ คลองบึง บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ ร่องน้ำหน้ามหาวิทยาลัย (ใต้สะพานยกระดับ) บริเวณบ่อน้ำหลังอาคารสำนักงานอธิการบดี

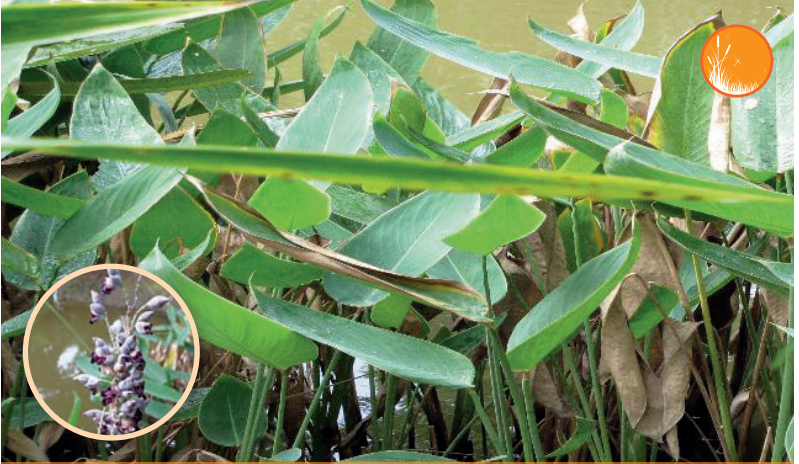
ข่าน้ำ, กะลา

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Alpinia allughas* Rosc.

Family (วงศ์) Zingiberaceae

ลักษณะ : ไม้เนื้ออ่อน อายุหลายปี มีต้นใต้ดิน ต้นเทียม
เกิดจากกาบใบอัดกันแน่น ขยายพันธุ์โดยเหง้าหรือหน่อ
ปลูกได้ทุกฤดูกาล หลุมละ 1 ต้นเพื่อให้แตกกอ เหง้าแก่
ใช้ทำบริเวณที่เป็นโรคผิวหนัง กลากเกลื้อน รักษาอาการคัน
โรคลมพิษ

สถานที่พบในคาบลา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรี
รุกขชาติ

คล้าน้ำช่อตั้ง, ช่อครามน้ำ, พุทธรักษา, น้ำสังขรักษา

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Thalia dealbata* J.Fraser.

Family (วงศ์) Marantaceae

ลักษณะ : ไม้ริมน้ำ ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดิน กอใบและดอก เจริญเหนือน้ำ ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับออกเป็นกระจุกจาก โคนต้น ก้านใบกลม เรียวยาว แข็ง ดอกสีม่วงเข้มออกเป็น ช่อ ช่อดอกนำมาปักแจกันได้นานหลายสัปดาห์ พอดอก เที่ยวแห้งแล้วนำมาทำดอกไม้แห้งได้

สถานที่พบในกาญจนบุรี : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรี รุกขชาติ

กล้าน้ำช่อท้อย Water Canna

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Thalia geniculata* L.

Family (วงศ์) Marantaceae

ลักษณะ : ไม้ริมน้ำ ลำต้นเป็นเหง้าใต้ดิน กอใบและดอกเจริญเหนือหน้า ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับออกเป็นกระจุกจากโคนต้น ใบรูปรี ปลายใบแหลม โคนใบมน ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ผิวใบด้านบนสีเขียวเข้ม มีนวลปกคลุม ก้านใบกลม เรียวยาวแข็ง ส่วนที่ติดกับฐานใบมีสีแดง โคนก้านใบแผ่เป็นกาบหุ้ม ดอกสีม่วงอ่อน ออกเป็นช่อแยกแขนงจากกอก้านช่อดอกกลม เรียวยาวแข็ง ปลายก้านแตกแขนงย่อยหลายแขนงห้อยลง ช่อดอกยาว 20 - 25 เซนติเมตร ดอกสวยปลูกเป็นไม้ประดับริมสวนน้ำ หรือไม้กระถาง

สถานที่พบในศาสนา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ คลองบึง คณะกายภาพบำบัด

จอก

Water Lettuce

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Pistia stratiotes* L.

Family (วงศ์) Araceae

ลักษณะ : พืชลอยน้ำ อายุหลายปี มีรากเป็นฝอยเล็กละเอียดแตกออกคล้ายขนนก ใบกว้างออกเป็นกระจุกลอยเหนือน้ำ ใบมีรูปร่างคล้ายลิ้ม อวบน้ำ ซ้อนเกยกันอยู่บนแกนที่เป็นส่วนของต้นสั้นๆ มีไหลยื่นออกไปงอกเป็นต้นใหม่หรือแตกต้นอ่อนตามซอกใบ ดอกเล็กสีขาว ออกรวมเป็นช่อตามซอกใบ ช่อดอกมีแผ่นสีเขียวคล้ายใบเล็กๆ หุ้มไว้ ขยายพันธุ์รวดเร็ว พบทั่วไปตามบึง หนองน้ำ หรือนาข้าว ใช้เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู เป็ด ปลา

สถานที่พบในศาสนา : บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์

ตาลปัตรฤๅษี, บอนจีน, ตาลปัตรยาษี,
ผักก้านจอบ

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Limnocharis flava</i> (L.) Buchenau.
Family (วงศ์)	Butomaceae

ลักษณะ: : พืชล้มลุก ใล่ล่พันน้ำ มีเหง้าสั้นๆ ใบเดี่ยวแตกเป็นกระจุกเวียนเรียงซ้อนกัน ก้านใบอวบเป็นรูปสามเหลี่ยม แผ่นใบรูปรี โคนใบรูปหัวใจ ปลายใบมนหรือเป็นติ่งแหลม ดอกสีเหลือง ออกเป็นช่อแบบช่อร่ม ดอกย่อย 2 - 15 ดอก กลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอก 3 กลีบ ผลรวมมีผลย่อยติดกัน เป็นกระจุกแน่น สีน้ำตาล ยอดและช่อดอกอ่อนใช้รับประทาน เป็นผัก ทั้งต้นใช้เป็นอาหารสัตว์ เช่น โค กระบือ ถ้าขึ้นในปริมาณมากสามารถใช้ทำเป็นปุ๋ยพืชสดได้

สภาพที่พบในภาค: : คลองน้ํย อําคร 2 คณะลิ่งแหวดล้ลอม และทร่พยากรศํลลร์

ตีนตุ๊กแก
Tridax, Wild Daisy

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Tridax procumbens* L.

Family (วงศ์) Asteraceae (Compositae)

ลักษณะ : พืชใบเลี้ยงคู่ ลำต้นทอดนอนไปตามพื้น ชูยอดและดอกขึ้น ลำต้นยาวประมาณ 30 - 50 เซนติเมตร ต้นและใบมีขน ข้องของต้นที่แตะกับพื้นจะแตกรากและแทงยอดเป็นต้นใหม่ ใบเป็นใบเดี่ยวเกิดเป็นคู่ตรงกันข้าม ดอกออกเป็นช่อกระจุกรวมกัน ประกอบด้วยดอกเล็กๆ เรียงกันเป็นสองวง ดอกสีเหลืองหรือขาวอมเหลือง ออกดอกตลอดปี เป็นพืชที่ทนแล้งได้ดี

สถานที่พบในศึกษา : บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสียข้างสนามฟุตบอลและคูน้ำ โดยรอบ บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์

เตยท้อ Pandanus Palm

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb.
Family (วงศ์)	Pandanaceae

ลักษณะ : พืชใบเลี้ยงเดี่ยว แตกกอเป็นพุ่มขนาดเล็ก ลำต้นเป็นข้อ ใบออกเป็นพุ่มบริเวณปลายยอด เมื่อโตจะมีรากค้ำจุนช่วยพยุงลำต้น ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับเวียนเป็นเกลียวขึ้นไปจนถึงยอด ลักษณะใบยาวเรียวยาวคล้ายใบหอก ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นมัน เส้นกลางใบเว้าลึกเป็นแฉ่ง ถ้าดูด้านท้องใบจะเห็นเป็นรูปคล้ายกระดูกงูเรือ ใบมีกลิ่นหอม ใช้ใบเตยหอมแต่งสีและกลิ่น เครื่องดื่ม ขนมหวานและอาหารหลายชนิด มีสรรพคุณทางสมุนไพรรักษาโรค

สถานที่พบในศาลา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ คลองบ่ยุ คูน้ำริมถนนหน้าสถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน

บัวพัน, บัวเพื่อน Water Lily

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Nymphaea stellata* Wild.

Family (วงศ์) Nymphaeaceae

ลักษณะ : พืชน้ำ ลำต้นเป็นหัวใต้ดินมีขนาดเล็ก ใบเกือบกลม ขอบใบหยักเป็นคลื่น ฐานใบเว้าลึก เส้นใบไม่ขนุน ใบออกสลับ ลอยบนผิวน้ำ เรียงเป็นวง ดอกเดี่ยวขนาดเล็ก ชูเหนือน้ำ ก้านดอกยาว กลีบดอกปลายแหลมเรียงซ้อนกันหลายชั้น เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ผลกลมมีเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นบัวพื้นเมืองของไทยมี 2 ชนิด คือ บัวเพื่อน ดอกสีขาว ปลายกลีบสีม่วงครามอ่อนๆ และบัวผันดอกสีม่วงอ่อนแล้วเปลี่ยนเป็นสีชมพู บางครั้งอาจพบเป็นสีขาวปลอดผสมข้ามพันธุ์ระหว่างสีต่างๆ ได้ง่ายทั้งโดยแมลงตามธรรมชาติและโดยฝีมือมนุษย์ ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับ ก้านดอกใช้เป็นผัก

สถานที่พบในศาสนา : ร่องน้ำข้างบ้านกันภัยมหิดล (หอพัก 8 - 9) เลียบถนนผสวนเทศไทย สนามฟุตบอล 1, 2

บัวสาย Water Lily

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Nymphaea lotus* L.

Family (วงศ์) Nymphaeaceae

ลักษณะ : พืชน้ำ อายุหลายปี ลำต้นใต้ดินคล้ายหัวเผือก ใบเดี่ยวรูปเกือบกลม ฐานใบหยักลึก ขอบใบจักแหลม เส้นใบด้านล่างนูนเห็นชัด ใบออกสลับถี่ลอยบนผิวน้ำเรียงเป็นวง ดอกเดี่ยวขนาดใหญ่ มีก้านชูดอกยาวเหนือน้ำ กลีบดอกรูปรี เรียงซ้อนกันหลายชั้น เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ผลกลมมีเมล็ดเล็กๆ จำนวนมาก บัวสายมีหลายชนิด มีชื่อเรียกต่างกันตามสีดอก ขนาดดอก และลักษณะพิเศษอื่นๆ สีดอกมีทั้งขาว ชมพู และแดง ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับ ก้านดอกใช้เป็นผัก และทำอาหารได้หลายประเภท

สถานที่พบในศาสนา : บริเวณบ่อน้ำหลังอาคารสำนักงานอธิการบดี คูน้ำข้างอาคารอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Nelumbo nucifera* Gaerth.

Family (วงศ์) Nymphaeaceae

ลักษณะ : พืชน้ำ อายุหลายปี มีเหง้าและไหลอยู่ใต้ดิน ใบเดี่ยวขนาดใหญ่ชูเหนือน้ำ รูปเกือบกลม ขอบใบเรียบและเป็นคลื่น ก้านใบและก้านดอกแข็งยาวมีตุ่มเล็กๆ เมื่อหักจะมีน้ำยางขาวและเป็นสายใย ดอกเดี่ยวขนาดใหญ่ชูเหนือน้ำ กลีบดอกจำนวนมากเรียงซ้อนกันหลายชั้น เกสรตัวผู้มีจำนวนมาก ผลรูปกลมรีจำนวนมากอยู่ในฝักรูปกรวย บัวหลวงมีชนิดหลัก 3 ชนิด คือ ชนิดสีชมพู และสีขาว และชนิดที่มีดอกสีชมพูขนาดเล็ก เรียกว่า บัวเข็ม ปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจ เกือบทุกส่วนของบัวหลวงใช้ประโยชน์ได้ เช่น เป็นไม้ประดับ เป็นอาหาร ใช้ทางศาสนา ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นสมุนไพรรักษาโรค

สถานที่พบในศาสนา : ร่องน้ำบริเวณคณะเทคนิคการแพทย์ ปลูกเป็นไม้ประดับหน้าสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย

ปรูงทะเล, ปรูงทอง, ปรูงไข่ Leather Fern, Swamp Fern

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Acrostichum aureum* L.

Family (วงศ์) Pteridaceae

ลักษณะ : เป็นเฟิร์นขนาดใหญ่ ชอบขึ้นในที่น้ำเค็มขึ้นถึง แต่ก็เจริญเติบโตในเขตน้ำจืดได้ดี พบมากบริเวณชายคลองหรือที่ราบใกล้แม่น้ำ ลำต้นได้ดินเป็นแท่ง ใบขนาดใหญ่เป็นใบประกอบคล้ายขนนก ยาวประมาณ 1 เมตร ใบย่อยยาว 30 เซนติเมตร รูปร่างคล้ายหอกแคบยาว ปลายใบมน ขอบใบเรียบเป็นคลื่น ด้านล่างของใบย่อยสร้างสปอร์ มีอับสปอร์กระจายคลุมผิวใบ ท้องใบมักมีจุดสีน้ำตาลแดง ยอดอ่อนมีสีออกแดง

สถานที่พบในกาญจนบุรี : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ สวนเจ้าฟ้า สระน้ำบริเวณป่าয়อาคารภูมิพลสังคีต บ่อน้ำหน้าตึกบัณฑิตวิทยาลัย

ผักกูดเขากวาง, ผักกูดนา, ผักกูดน้ำ
Horn Fern, Pod Fern

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Ceratopteris thalictroides</i> Brongn.
Family (วงศ์)	Parkeriaceae

ลักษณะ : เป็นเฟิร์นน้ำล้มลุก อายุฤดูเดียว ชอบขึ้นตามหนองน้ำ คูคลอง นาข้าว อาจจมอยู่ในน้ำทั้งต้นหรือชูใบขึ้นเหนือน้ำ หรือขึ้นบนพื้นดินชื้นแฉะ ลำต้นตั้งตรง ก้านใบใหญ่ อวบน้ำ ใบปกติเป็นใบประกอบคล้ายขนนก ตัวใบแผ่แบน เส้นใบสานกันแบบร่างแห ใบอีกชนิดหนึ่งสร้างสปอร์มีลักษณะเป็นเส้นกลม แตกตัวคล้ายกับการแตกกิ่งของเขากวาง อับสปอร์จะเกิดตามแนวเส้นใบ มีริมใบม้วนคลุม ใบอ่อนใช้กินเป็นผัก

สถานที่พบในศาสนา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสีรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ

ผักบุ้งทะเล

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Ipomoea pes-caprae</i> (Linn.) Sweet.
Family (วงศ์)	Convolvulaceae

ลักษณะ: : เป็นไม้เถาล้มลุก เลื้อยไปตามพื้นดิน ลำต้นภายในกลวง เป็นข้อๆ มีรากที่ข้อ ใบเดี่ยว ในหนึ่งต้นจะมีใบหลายแบบ มีทั้งใบกลม รี ปลายใบเว้า หรือใบมน ใบสีเขียวเข้ม ขอบเรียบใบหนา ออกดอกเป็นช่อ ดอกรูปแตร สีม่วงอ่อน บานทีละดอก ผลกลมรี เกิดตามชายหาดชายทะเลหรือตามพื้นดินทั่วไป ใบใช้ถอนพิษ ทาแก้ไข้อักเสบ ต้มอาบแก้คัน ล้างแผล คั้นน้ำดื่มกับน้ำมะพร้าว ทำขี้ผึ้ง ทาแผลเรื้อรัง แก้พิษแมงกะพรุนไฟ ทั้งต้นแก้บวม ช่วยเจริญอาหาร ระบายท้อง เมล็ดแก้ปวดท้อง แก้ตะคริว เป็นยาถ่าย ใช้รากขับปัสสาวะ แก้กระเพาะอาหารอักเสบ

สถานที่พบในกาญจนบุรี : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ

ผักบุ้งรวม, ผักบุ้งไทย

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Ipomoea aquatica* Foisk.

Family (วงศ์) Convolvulaceae

ลักษณะ: ชอบขึ้นตามชายตลิ่งแม่น้ำ ลำคลอง หรือที่น้ำขัง ลำต้นชูขึ้น หรือทอดไปเหนือพื้น ลำต้นกลมมีขนยาวสีขาว ภายในกลวง ใบแตกจากลำต้นแบบตรงกันข้าม เป็นใบเดี่ยว แฉกยาวไม่มีก้านใบ ชอบใบเรียบตรงหรือเป็นพื้นเล็กน้อย ช่อดอกออกตามซอกใบ ยอดอ่อนใช้รับประทานเป็นผัก

สถานที่พบในศาสนา : ร่องน้ำโดยรอบ ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2 บ่อน้ำหลังมหาวิทยาลัยและร่องน้ำ คลองบึง บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนน ปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ บึงน้ำหลังเรือนไทย บริเวณบ่อน้ำหลังอาคารสำนักงาน อธิการบดี ร่องน้ำหน้ามหาวิทยาลัย ร่องน้ำบริเวณคณะเทคนิคการแพทย์

พิกุลเศรษฐ American Weed

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Synedrella nodiflora</i> L. Gaerth.
Family (วงศ์)	Asteraceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก ขอบขึ้นในที่ชื้นแฉะ ลำต้นและใบมีขนค่อนข้างหยาบ ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกัน ใบรูปไข่หรือรูปรี ปลายใบและโคนใบแหลม ก้านใบสั้น ขอบใบเป็นฟันเลื่อย ดอกสีเหลืองอัดกันแน่นเป็นกระจุก เมล็ดสีดำหรือน้ำตาลเข้ม ขนาดเล็ก รูปทรงกระบอก ที่ปลายมีขนเป็นหนามแหลมยาว ออกดอกเกือบตลอดปี

สถานที่พบในทลายน : สวนเจ้าฟ้า คลองนุ้ย

ผักปราบ Spreading Dayflower

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Commelina diffusa* Burm. f.

Family (วงศ์) Commelinaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุฤดูเดียว ขึ้นได้ทั้งบนบก ที่ชุ่มชื้น หรือน้ำริมน้ำ ลำต้นแผ่ไปตามพื้น ใบอวบน้ำ คล้ายใบหญ้า เรียบไม่มีขน มีรากตามข้อที่ติดดิน ใบเป็นใบเดี่ยว โคนใบแผ่เป็นกาบหุ้มรอบลำต้น ออกดอกเป็นช่อที่ปลายยอด หรือซอกใบ ดอกสีม่วงคราม กลีบดอกมี 3 กลีบแยกจากกันฐานกลีบดอกยาวเรียวแคบเป็นก้าน มีกาบรองช่อดอกเป็นรูปคล้ายเรือ ภายในมีน้ำเมือกใสๆ ก้านดอกสั้น เมื่อบานเต็มที่จะชูก้านยาวขึ้นมา โผล่เหนือกาบรองช่อดอก ยอดอ่อนใช้รับประทานได้

สถานที่พบในศาสนา : คลองบึง

ผักตบชวา Water Hyacinth

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Eichhornia crassipes</i> (Mart.) Solms.
Family (วงศ์)	Pontederiaceae

ลักษณะ : พืชน้ำล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นสั้น แตกใบเป็นกอลอยไปตามน้ำ มีไหลซึ่งเกิดตามซอกใบแล้วเจริญเป็นต้นอ่อนที่ปลายไหล ถ้าน้ำตื้นจะหยั่งรากลงดิน เจริญเติบโตรวดเร็ว ใบเป็นใบเดี่ยวรูปไข่หรือเกือบกลม ก้านใบกลมอวบน้ำตรงกลางพองออก ภายในเป็นช่องอากาศคล้ายฟองน้ำ ดอกเป็นช่อที่ปลายยอดมีดอกย่อย 3 - 25 ดอก สีม่วงอ่อน มีกลีบดอก 6 กลีบ มีจุดเหลืองที่กลางกลีบ ใช้เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ใช้ทำปุ๋ยหมัก ก้านและใบอ่อนนำมารับประทานได้

สถานที่พบในศาสนา : คูน้ำข้างบ่อน้ำบาด

ผักเป็ดไทย, ผักเป็ด, ผักเป็ดขาว,
ผักเป็ดแดง

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Ahernanthera sessilis* DC.

Family (วงศ์) Amaranthaceae

ลักษณะ : ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรงหรือเลื้อยแล้วแต่สภาพแวดล้อม ตามข้อของต้นมีราก ลำต้นมีทั้งสีแดง สีขาวอมเขียว ใบเดี่ยวออกตามข้อของต้น ลักษณะและขนาดใบแตกต่างกัน ขึ้นกับสภาพดิน ในที่แห้งแล้งใบจะเล็ก ที่ชื้นแฉะใบใหญ่สมบูรณ์ ก้านใบสั้นมาก ดอกออกเป็นช่อกลมๆ ตามง่ามใบ ไม่มีก้านดอก ดอกสีขาวหรือม่วงแดงมี 5 กลีบ แต่ละดอกมีใบประดับเป็นเยื่อบางๆ สีขาว พบทั่วไปตามหนอง บึง ทุ่งนา ยอดและใบใช้ทำอาหารได้

สถานที่พบในคลายยา : ปอบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ

พลับพลึงขาว
Crinum Lily

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Crinum asiaticum* Linn.

Family (วงศ์) Amaryllidaceae

ลักษณะ: พืชล้มลุก มีหัวใต้ดิน ลำต้นประกอบด้วย กาบใบเป็นแผ่นบางๆ สีขาวพันกันแน่น ใบเดี่ยวเป็นแผ่นกว้างและยาว อวบน้ำ สีเขียว ปลายเรียวแหลม กลีบดอกเรียวยาว สีขาวกลิ่นหอม ใบใช้ต้มดื่มทำให้อาเจียน ย่างไฟนำมาประคบแก้ฟกช้ำดำเขียว เคล็ดขัดยอก

สถานที่พบในศาสนา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ

พลับพลึงตีนเป็ด
Spider Lily

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Hymenocallis littoralis</i> Salisb.
Family (วงศ์)	Amaryllidaceae

ลักษณะ : ลำต้นเป็นหัวอยู่ใต้ดิน ชูใบขึ้นมาเหนือพื้นดิน ใบยาวรูปหอกแผ่นใบหนา อ่อนนุ่ม ออกดอกเป็นช่อ มีก้านชูดอกใหญ่แข็งแรง ดอกสีขาว กลีบดอกเรียวยาว 6 กลีบ โคนกลีบดอกเชื่อมติดต่อกันเป็นหลอดยาว ดอกมีกลิ่นหอม มีดอกตลอดปี ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับ

สถานที่พบในศาลายา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ สวนเจ้าฟ้า บ่อน้ำหน้าตึกบัณฑิตวิทยาลัย ร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัยทิศตะวันออก

พลับพลึงดอกแดง Crinum Lily

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Crinum augustum</i>
Family (วงศ์)	Amaryllidaceae

ลักษณะ : ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบใหญ่ เนื้อในขาวอ่อนนุ่ม ลำต้นโตเต็มที่สูง 3 - 4 ฟุต ขึ้นรวมกันเป็นกลุ่มกอใหญ่ ใบเป็นรูปหอก ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ สีเขียว โคนใบเป็นกาบห่อหุ้มเป็นเปลือกของลำต้น ผิวเนื้อใบอ่อนนุ่ม และหนาเหนียว ออกดอกเป็นช่อใหญ่ ช่อละ 15 - 25 ดอก ก้านดอกชูขึ้นจากกลางกอ กลีบดอกแคบเรียวยาวดอกละ 6 กลีบ เมื่อบานเต็มที่จะอ้อมเข้าหาก้านดอก ด้านบนสีม่วงอ่อนหรือสีชมพู กลีบด้านล่างสีแดงเข้มหรือแดงเลือดหมู มีกลิ่นหอม ออกดอกปีละครั้ง ใบตมกินทำให้อาเจียน หรือใช้พันรักษาอาการฟกช้ำ บวม เคล็ด ขัด ยอก แผลง ถอนพิษได้ดี หรือจะใช้ใบพลับพลึงตำปิดบริเวณที่ปวด ใช้รักษาอาการปวดศีรษะ บวม ลดอาการไข้ หัวมีรสขม ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง ขับเสมหะ เป็นยาระบาย ทำให้อาเจียน รักษาโรคที่เกี่ยวกับปัสสาวะและน้ำดี ใช้เป็นยาบำรุง ราก ใช้เคี้ยวจนแห้งเป็นน้ำ แล้วกลืนแต่น้ำ จะทำให้อาเจียน ใช้รักษาพิษยางน่อง หรือใช้ตำพอกแผล

สถานที่พบในศาสนา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ

พุทธรักษา
Canna

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Canna spp. (hybrid).*

Family (วงศ์) Cannaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี ใบเดี่ยวเดี่ยว ลำต้นเป็นเหง้าอยู่ใต้ดิน ส่งก้านใบและใบขึ้นเหนือพื้นดิน ใบเดี่ยวสีเขียวเข้มขนาดใหญ่ ออกสลับ รูปหอก ปลายใบแหลม เส้นใบขนานกันแบบใบกล้วย ออกดอกเป็นช่อตั้งตรงที่ปลายยอด ทยอยบานทีละ 1 - 3 ดอก ดอกสีแดง ส้ม เหลือง มักมีจุดสีปน ผลกลมผิวขรุขระ ภายในมีเมล็ดกลมสีดำ ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับ

สถานที่พบในคาลายา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ สวนเจ้าฟ้า คลองบู่

พารรักษารธรรม, ก้ามกุ้ง
Heliconia

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Heliconia spp.*

Family (วงศ์) Heliconiaceae

ลักษณะ: : ไม้ล้มลุก อวบน้ำ มีลำต้นใต้ดินหรือเหง้า ลักษณะคล้ายต้นกล้วย ลำต้นสูง 1 - 2 เมตร เจริญเติบโตโดยการแตกหน่อเป็นกอ ใบคล้ายใบกล้วย เรียงสลับกัน ผิวเรียบเป็นมัน ขนาดใบขึ้นกับชนิดของพันธุ์ ออกดอกเป็นช่อตรงส่วนยอดของลำต้น ช่อดอกตั้ง แต่ละช่อมี 4 - 8 ดอก สีส้ม แดง เหลือง และชมพู

สถานที่พบในศุลาษา : ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2 สวน
เจ้าฟ้า คลองบุญ อุทยานธรรมชาติวิทยาสิริรุกชาติ

ไมยราบยักษ์
Giant Mimosa

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Mimosa pigra* L.

Family (วงศ์) Mimosaceae

ลักษณะ : ไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรงสูง 2 - 4 เมตร มีหนามปกคลุมทั่วต้น เนื้อไม้แข็ง ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยขนาดเล็ก เมื่อถูกสัมผัสหรือกระทบจะหุบใบ ก้านและแกนใบมีหนามแหลม ช่อดอกออกตามซอกใบเป็นกระจุกกลม สีชมพู ผลเป็นฝักแบนยาวมีขนเรียบปกคลุม เกาะเป็นกลุ่มประมาณ 10 ฝัก ฝักแบ่งเป็นปล้อง แต่ปล้องมีเมล็ดสีน้ำตาล เป็นพืชต่างถิ่นที่รุกรานแพร่กระจายได้รวดเร็ว

สถานที่พบในพลาซา : บ่อน้ำบาดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัยมหิดลและร่องน้ำ

ธูปฤๅษี, กกช้าง Narrow Leaved Cattail

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Typha angustifolia* L.

Family (วงศ์) Typhaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี แข็งแรง มีต้นใต้ดินเป็นเหง้า มีไหลแพร่ขยายตัวได้รวดเร็ว ขึ้นตามหนองน้ำตื้นทั่วไป ลำต้นเหนือดินมีใบแตกออกเป็นแผง 2 ข้าง ใบเดี่ยวแผ่นใบแบนเรียบเรียวยาว โคนใบแผ่เป็นกาบอวบหนาประกบกัน ออกดอกเป็นช่อรูปทรงกระบอกสีน้ำตาลคล้ายรูปขนาดใหญ่ โคนช่อเป็นดอกตัวเมีย ปลายช่อเป็นดอกตัวผู้ เมล็ดมีขนยาวจำนวนมากปลิวตามลมได้ดี

สถานที่พบในกาญจนบุรี : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2 บ่อ บำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัยและร่องน้ำ

ว่านน้ำ
Sweet Flag, Calamus

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Acorus calamus* L.

Family (วงศ์) Acoraceae

ลักษณะ : มีลำต้นเป็นเหง้าอยู่ใต้ดินลักษณะเป็นแท่งค่อนข้างแบน ใบแข็งตั้งตรงแบนเรียวยาว ปลายใบแหลม แตกใบเรียงสลับซ้ายขวาเป็นแผง ใบค่อนข้างฉ่ำน้ำ ดอกสีเขียวขนาดเล็กออกเป็นช่อ มีจำนวนมากอัดกันแน่นเป็นแท่งรูปทรงกระบอก ก้านช่อดอกลักษณะคล้ายใบ ทั้งใบ เหง้า และรากมีกลิ่นหอมฉุน ชอบขึ้นตามที่น้ำขังหรือที่ชื้นแฉะ ทุกส่วนของต้นว่านน้ำมีสรรพคุณทางสมุนไพรรักษาโรค

สถานที่พบในกาลยา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติและร่องน้ำโดยรอบ

แฉ่วแฉ้ว, บัวแฉ้ว
Water Pennywort

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Hydrocotyle umbellata* L.

Family (วงศ์) Araliaceae

ลักษณะ: : พืชล้มลุกขนาดเล็ก ลักษณะคล้ายบัวบก ชอบขึ้นเป็นกลุ่มตามชายน้ำหรือที่ชื้นแฉะ ลำต้นเป็นไหลทอดเลื้อยไปตามพื้น แตกรากและใบตามข้อ ใบเดี่ยวค่อนข้างกลม ริมใบหยักโค้งกว้าง ก้านใบยาวติดกับตัวใบที่บริเวณกลางใบ ออกดอกเป็นช่อรวมตามซอกโคนใบ ก้านช่อดอกยาว ดอกย่อยขนาดเล็กสีขาว เป็นช่อแบบร่ม ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับในอ่างน้ำ ตู้ปลา

สถานที่พบในภาค: : สวนเจ้าฟ้า คลองบึง

สาหร่ายบัว, สาหร่ายคาบอมบา Fanwort, Green Cabomba

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Cabomba caroliniana</i> A. Gray.
Family (วงศ์)	Cabombaceae

ลักษณะ: : พรรณไม้ต่างประเทศที่นำเข้ามาปลูกประดับในตู้ปลาสวยงาม รากติดพื้น ลำต้นเป็นสายเรียวยาวแตกกิ่งก้านสาขา เห็นปล้องชัดเจน ใบเดี่ยว 2 แบบ คือ ใบใต้น้ำ แผ่นใบแตกเป็นริ้วคล้ายพัด จากลำต้นแบบตรงข้ามกัน และใบเหนือน้ำขนาดเล็ก เป็นแผ่นแบนรี ขอบใบเรียบ ก้านใบยาว ติดกับแผ่นใบทางด้านล่าง ออกแบบสลับ ดอกเดี่ยวขนาดเล็ก ออกที่ซอกโคนใบเหนือน้ำ มีก้านดอกยาวส่งดอกบานเหนือน้ำ ดอกสีขาว ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับในตู้ปลา

สถานที่พบในกาญจนบุรี: อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ ร่องน้ำด้านหลังอาคารอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สาหร่ายหางกระรอก Hydrilla

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Hydrilla verticillata</i> (L.f.) Royle.
Family (วงศ์)	Hydrocharitaceae

ลักษณะ : พืชใต้น้ำ ชอบขึ้นตามคูน้ำ หนองบึง อ่างเก็บน้ำ แพร่ขยายพันธุ์รวดเร็ว ลำต้นเป็นสายเรียวยาว รากยึดพื้นดิน บางครั้งอาจลอยน้ำ แตกกิ่งก้านมาก ใบเป็นแผ่นบางเรียวยาวเล็ก ไม่มีก้านใบ ขอบใบเป็นซี่เล็กๆ แตกรอบข้อของลำต้นเป็นชั้นๆ ดอกออกตามซอกใบ ดอกตัวผู้มีก้านดอกสั้น ดอกตัวเมียมีก้านดอกยาว ส่งดอกขึ้นมาบนเหนือน้ำ ใช้เป็นอาหารปลา และปลูกเป็นไม้ประดับในตู้ปลา

สถานที่พบในศาสนา : ร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัย

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Sesbania aculeata</i> Pers.
Family (วงศ์)	Fabaceae

ลักษณะ: พืชล้มลุก สูง 1 - 3 เมตร ชอบขึ้นในที่น้ำตื้นหรือที่ชื้นและลำต้นตั้งตรง ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อยขนาดเล็กคล้ายใบมะขามแต่แคบและยาวกว่า ดอกสีเหลือง ออกเป็นช่อตามซอกใบที่ปลายกิ่ง ลักษณะช่อห้อยลง แต่ละช่อมี 10 - 15 ดอก ดอกคล้ายดอกถั่ว มีกลีบดอก 5 กลีบ ผลเป็นฝักกลมยาวมีเมล็ดจำนวนมาก ดอกใช้เป็นอาหาร เมล็ดรากล ใบ ตัณ มีสรรพคุณทางสมุนไพร ใช้รักษาโรค

สถานที่พบในภาค: อุทยานธรรมชาติวิทยาสิริรุกชาติและร่องน้ำโดยรอบ คันดินบ่อบำบัดน้ำเสีย ร่องน้ำใต้สะพานเชื่อมไปวิทยาลัยราชสุดา

หญ้างูกับแก, หญ้าบกเข, หญ้าปล้องนก,
หญ้าข้าวนก

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Echinochloa colonum* (L.)

Link.

Family (วงศ์)

Poaceae (Gramineae)

ลักษณะ: หญ้าอายุปีเดียว ขึ้นเป็นกอสูง 20 - 70 เซนติเมตร กาบใบแบน ด้านข้างเป็นสัน มีขนที่โคนใบใกล้ฐาน ไม่มี ลิ่นใบ ใบรูปขอบขนาน ผิวเกลี้ยง ขอบคายมือ ออกดอกเป็น ช่อเรียงสลับบนแกน ช่อดอกย่อย เรียงบนแกนทางด้านเดียว กาบช่อย่อยล่างเนื้อหยาบ พบทั่วไปบริเวณริมฝั่งที่ชุ่มน้ำหรือ ที่ขึ้นแฉะ

สถานที่พบในศาสนา : บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ บ่อบำบัดน้ำเสียข้างสนามฟุตบอลและคูน้ำ โดยรอบ ร่องน้ำหน้ามหาวิทยาลัย (ใต้สะพานยกระดับ)

หญ้าขบ
Paragrass, Buffalo Grass,
Panicum Grass

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Brachiaria mutica</i> (Forsk.) Stapf.
Family (วงศ์)	Poaceae

ลักษณะ : หญ้าอายุหลายปี ชอบขึ้นตามดินแฉะหรือชายตลิ่ง แล้วเจริญงอกงามแผ่ลงน้ำ มีไหลเลื้อยทอดไปตามดินหรือน้ำ มีขนยาวฟูตามใบ กาบใบและข้อเห็นได้ชัด ใบรูปหอกปลายแหลม ออกดอกเป็นช่อที่ปลายยอด ก้านช่อดอกยาว ช่อดอกย่อยมี 10 - 20 ช่อ สีเขียวคล้ำปนดำ ดอกพองติดเมล็ดได้ดี ใช้เป็นอาหารเลี้ยงสัตว์

สถานที่พบในศาสนา : ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2 บ่อ บำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัยและร่องน้ำ บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้านอาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำหลังคณะสัตวแพทยศาสตร์ สระน้ำบริเวณป้ายอาคารภูมิพลสังคีต ใต้สะพานเชื่อมไปวิทยาลัยราชสุดา บึงน้ำหลังเรือนไทย ร่องน้ำบริเวณคณะเทคนิคการแพทย์

หญ้าข้าวนกสีชมพู, หญ้าปล้องละมาน, หญ้าสีเ็ก

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Echinochloa crus-galli</i> (L.) P. Beauv.
Family (วงศ์)	Poaceae (Gramineae)

ลักษณะ : หญ้าอายุหลายปี ขึ้นเป็นกอ โคนต้นเอนแล้วตั้งตรงสูง 80 - 150 เซนติเมตร กาบใบผิวเกลี้ยง ใบ รูปขอบขนาน ดอกเป็นช่อ ช่อย่อยจำนวน 12 - 30 ช่อ เรียงบนแกนช่อดอกแบบสลับ รูปไข่ ปลายเรียวแหลมเป็นรยางค์ กาบช่อย่อยเป็นเยื่อบางแผ่นล่างสั้นกว่าแผ่นบน แผ่นบนปลายเป็นรยางค์แข็ง กาบคลุมบน รูปรี เนื้อแข็ง ผิวเกลี้ยงเป็นมัน พบทั่วไปในที่ลุ่มริมบึงหรือในนาข้าว เมล็ดเป็นอาหารนก

สถานที่พบในทศวรรษ : ร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัยด้านทิศตะวันออก (ใต้สะพานยกระดับ)

กกญาดะกรับ

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Cyperus procerus* Rottb.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : พืชล้มลุกอายุหลายปี ชอบขึ้นในนาข้าวที่น้ำท่วมขัง ริมตลิ่ง คันคูน้ำทั่วไป เป็นกกขนาดใหญ่สูง 50 - 150 เซนติเมตร มีไหลใต้ดิน โคนต้นสีน้ำตาลเข้ม ลำต้นใหญ่อวบ ใบยาวเรียวยาวปลายแหลม ช่อดอกสีน้ำตาล ก้านช่อดอกยาว รูปร่างเป็นสามเหลี่ยม มีใบประดับรองรับช่อดอก

สถานที่พบในศึกษา : คลองบู่ย ร่องน้ำรอบมหาวิทยาลัย ด้านทิศตะวันออก (ใต้สะพานยกระดับ) บริเวณบ่อน้ำหลังอาคารสำนักงานอธิการบดี

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)

*Hymenachne**pseudointerrupta* C. Muell.

Family (วงศ์)

Poaceae

ลักษณะ : เจริญได้ดีในสภาพพื้นดินแฉะ แล้วเลื้อยลงน้ำ ในสภาพน้ำท่วมขัง ลำต้นกลมอวบเลื้อยทอดไปตามพื้น ชูยอดขึ้นแต่กรากตามข้อแก่ ภายในลำต้นมีเนื้อเยื่อโปร่ง สีขาวคล้ายฟองน้ำ ลอยตัวในน้ำได้ดี ต้นสูง 60 - 120 เซนติเมตร ดอกเป็นช่อเดี่ยวคล้ายหญ้าคา แต่ไม่มีขนฟูเหมือนหญ้าคา

สถานที่พบในภาค : ร่องน้ำหลังลานจอดรถ 2 บ่อ บำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัยและร่องน้ำ

หญ้าปล้องใหญ่, หญ้าข้าวนกใหญ่

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Echinochloa stagnina</i> (Retz.) P. Beauv.
Family (วงศ์)	Poaceae (Gramineae)

ลักษณะ: หญ้าลอยน้ำหรือขึ้นตามชายฝั่งน้ำและทอดลอยลงไปใต้น้ำ ยาวประมาณ 2 เมตร อายุหลายปี ส่วนปลายตั้งขึ้นสูง 30 - 60 เซนติเมตร ผิวเกลี้ยง บริเวณขอบมีขนสั้นใบเป็นแถบขน ใบรูปขอบขนานฐานมน ผิวเกลี้ยง ปลายเรียวแหลม ออกดอกเป็นช่อ เรียงสลับบนแกนช่อดอก ช่อดอกย่อยเรียงบนแกนด้านเดียว ดอกย่อยรูปไข่ มีรยางค์ ปลายสีม่วงเข้ม พบในที่ลุ่มน้ำขัง หรือปลูกเพื่อใช้ทำเครื่องสานหัตถกรรมพื้นบ้าน

สถานที่พบในศาสนา : ปอบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัยและร่องน้ำ

หูก้าท้นวอดเฒอ Lesser Fimbristylis, Grass Like Fimbristylis

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Fimbristylis miliacea* (L.)
Vahl.

Family (วงศ์) Cyperaceae

ลักษณะ : ชอบขึ้นตามที่ชื้นแฉะ ลำต้นแข็งสูง 30 - 50 เซนติเมตร ใบเรียบเรียวยาวปลายใบแหลม งอกขึ้นมาจากโคนต้น เจริญเป็นกอใหญ่ ก้านช่อดอกแข็งรูปร่างสี่เหลี่ยม เป็นร่องเห็นชัด มีใบประดับลักษณะเป็นเส้นเล็กสั้นเห็นไม่ชัด ช่อดอกย่อยเป็นตุ่มกลมคล้ายเมล็ดพืชสีน้ำตาล ออกดอกตลอดปี

สถานที่พบในศาลาษา : บริเวณบ่อน้ำหลังอาคารสำนักงานอธิการบดี

หญ้าน้ำ

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Leersia hexandra* Sw.

Family (วงศ์) Poaceae

ลักษณะ: พืชล้มลุก อายุหลายปี ชอบขึ้นในน้ำ หรือริมตลิ่ง
แฉะๆ มีรากหยั่งลงดิน ลำต้นตั้ง แต่ค่อนข้างอ่อนแอไม่แข็ง
มาก มีไหลอยู่ใต้ดิน ดอกและช่อดอกมีลักษณะคล้ายข้าว
แต่ดอกมีขนาดเล็กกว่า และก้านช่อดอกมักมีสีชมพู

สถานที่พบในศาลา: บ่อน้ำบริเวณประตู 5 ด้าน
อาคารชุดพักอาศัย เลียบถนนปัญญาแผ่นดิน และร่องน้ำ
หลังคณะสัตวแพทยศาสตร์

เหงือกปลาหมอดอกม่วง Sea Holly

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Acanthus ilicifolius</i> Linn.
Family (วงศ์)	Acanthaceae

ลักษณะ : ไม้พุ่ม สูง 0.5 - 1 เมตร พบตามป่าชายเลน และบริเวณน้ำกร่อย ชนิดดอกขาวพบในภาคกลาง และภาคตะวันออก ชนิดดอกม่วงพบทางภาคใต้ ลำต้นกลมเรียบ แข็ง สีเขียวแกมเทา มีหนามตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ขอบใบเว้าหยักซี่ฟันห่างๆ ปลายซี่เป็นหนาม ผิวใบเรียบเป็นมัน เนื้อใบเหนียวแข็ง ดอกช่อออกที่ปลายกิ่ง ชนิดดอกขาวมีกลีบดอกสีขาว จุดประสีแดงหรือม่วงแดง ชนิดดอกม่วงมีกลีบดอกสีม่วงอมฟ้า มีแถบสีเหลืองอ่อนกลางกลีบ ผลเป็นฝักรูปไข่หรือทรงกระบอก เมล็ดใช้รักษาฝี แก้โรคน้ำเหลืองเสีย เป็นยาขับพยาธิ น้ำคั้นใบใช้ทาศีรษะ ช่วยบำรุงรักษารากผม ใบเป็นยาอายุวัฒนะ

สถานที่พบในกาญจนบุรี : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรีรุกขชาติ

แค้นเปิด Duckweed

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Lemna perpusilla* Torr.

Family (วงศ์) Lemnaceae

ลักษณะ: : พืชลอยน้ำขนาดเล็ก พบตามหนองบึงหรือ
สระน้ำทั่วไป ลอยเป็นอิสระอยู่บนผิวน้ำรวมตัวกันอยู่เป็น
จำนวนมาก ปกคลุมผิวน้ำ ใบรูปร่างกลมรี ขนาดเล็ก ขอบใบ
เรียบ อาจเป็นใบเดี่ยวหรือติดกันเป็นกลุ่ม 2 - 10 ใบ มีราก
ตรงข้อด้านล่างของใบ ช่วยถ่วงให้ใบลอยน้ำได้ดี ดอกมีขนาด
เล็กมากมีกาบดอกรูปทรงกระบอกหุ้มอยู่ ใช้เป็นอาหาร
เลี้ยงปลาและเป็ด

สถานที่พบในพลาชา: : บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย
และร่องน้ำ

แค้นเปิดใทง, แค้นใทง Large Duckweed

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์) *Spirodella polyrhiza* (L.)
Schleiden.

Family (วงศ์) Lemnaceae

ลักษณะ : พืชลอยน้ำขนาดเล็ก ลอยตัวเป็นอิสระรวมกลุ่มกันอยู่บนผิวน้ำ ไม่พบบ่อยน้ำ รูปร่างลักษณะคล้ายแหนเป็ด แต่มีขนาดใหญ่กว่า ใบค่อนข้างกลม มักติดกันเป็นกลุ่ม 2 - 5 ใบ ผิวใบเรียบด้านบนมีสีเขียว ด้านล่างสีออกแดง มีราก 3 - 15 เส้น ดอกขนาดเล็กออกเป็นช่อ ยื่นออกจากถุงที่ซอกใบ ใช้เป็นอาหารเลี้ยงปลาและเป็ด

สถานที่พบในศาสนา : บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ

แค้นแค้น
Azolla, Water Fern, Water Velvet

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)

Azolla pinnata R. Br.

Family (วงศ์)

Azollaceae

ลักษณะ: : เฟิร์นน้ำชนิดหนึ่ง เป็นพืชลอยน้ำขนาดเล็ก ลำต้นทอดไปตามผิวน้ำ ใบขนาดเล็กเรียงแบบสลับตามกิ่ง ก้าน คล้ายเกล็ด ใบอ่อนมีสีเขียว ใบแก่เปลี่ยนเป็นสีแดงหรือน้ำตาลเข้ม ขยายพันธุ์โดยการแตกหักของใบ แยกเป็นต้นใหม่ และแบบใช้สปอร์ ในส่วนช่องว่างของใบและราก จะมีสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน ซึ่งสามารถตรึงไนโตรเจนจากอากาศได้มาอาศัยรวมอยู่ด้วย ใช้เพาะเลี้ยงเป็นปุ๋ยพืชสดเพิ่มไนโตรเจนในนาข้าว

สถานที่พบในพลาชา: : บ่อบำบัดน้ำเสียหลังมหาวิทยาลัย และร่องน้ำ

อเมซอนไบกาลม Burhead

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Echinodorus cordifolius</i> (L.) Griseb.
Family (วงศ์)	Alismataceae

ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี ก้านใบยาวตั้งตรง ชูใบขึ้นพื้นผิวน้ำ ใบรูปไข่ปลายมน ฐานใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ช่อดอกยาวโค้ง ดอกสีขาวออกเป็นกลุ่มตามข้อๆ ละ 6 - 7 ดอกทยอยกันบาน กลีบดอกกลม มี 3 กลีบ ออกดอกตลอดปี ที่ข้อของดอกจะแตกรากและต้นอ่อนนำไปขยายพันธุ์ได้ เป็นไม้ต่างประเทศนำเข้ามาปลูกประดับสวนน้ำ หรือตู้ปลา

สถานที่พบในศาสนา : คลองนุ้ย ริมอาคารสิ่งแวดล้อมพัฒนา

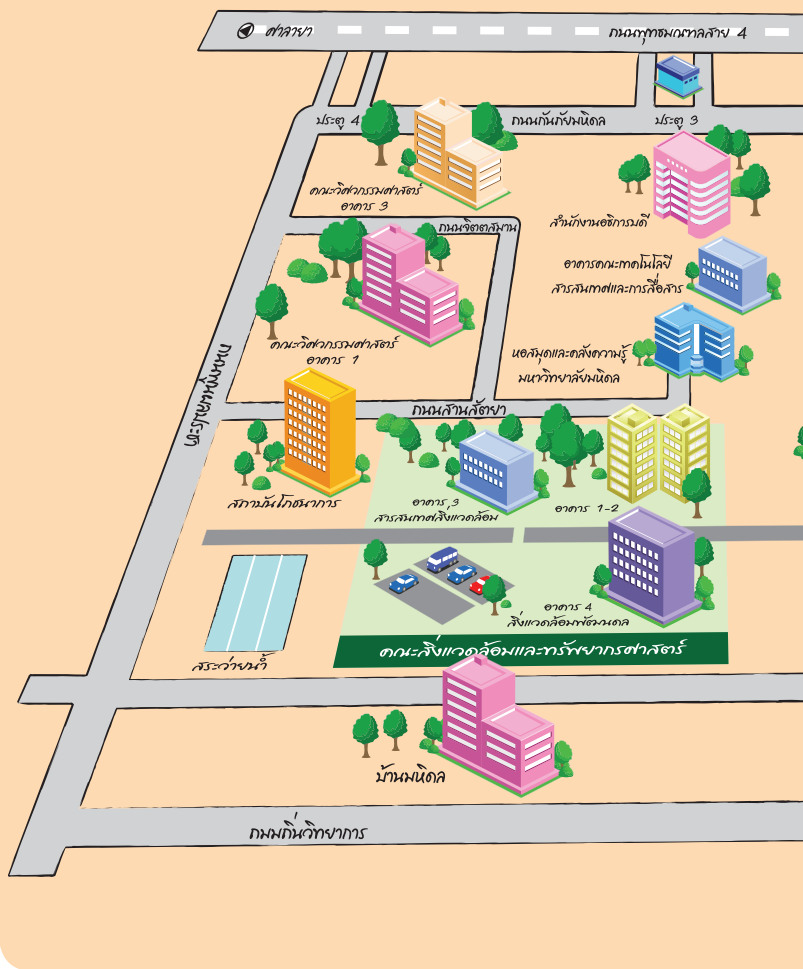

เอื้องทมาศ Crape Ginger, Spiral Flag

Scientific Name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	<i>Costus speciosus</i> (Koen.) Smith.
Family (วงศ์)	Costaceae

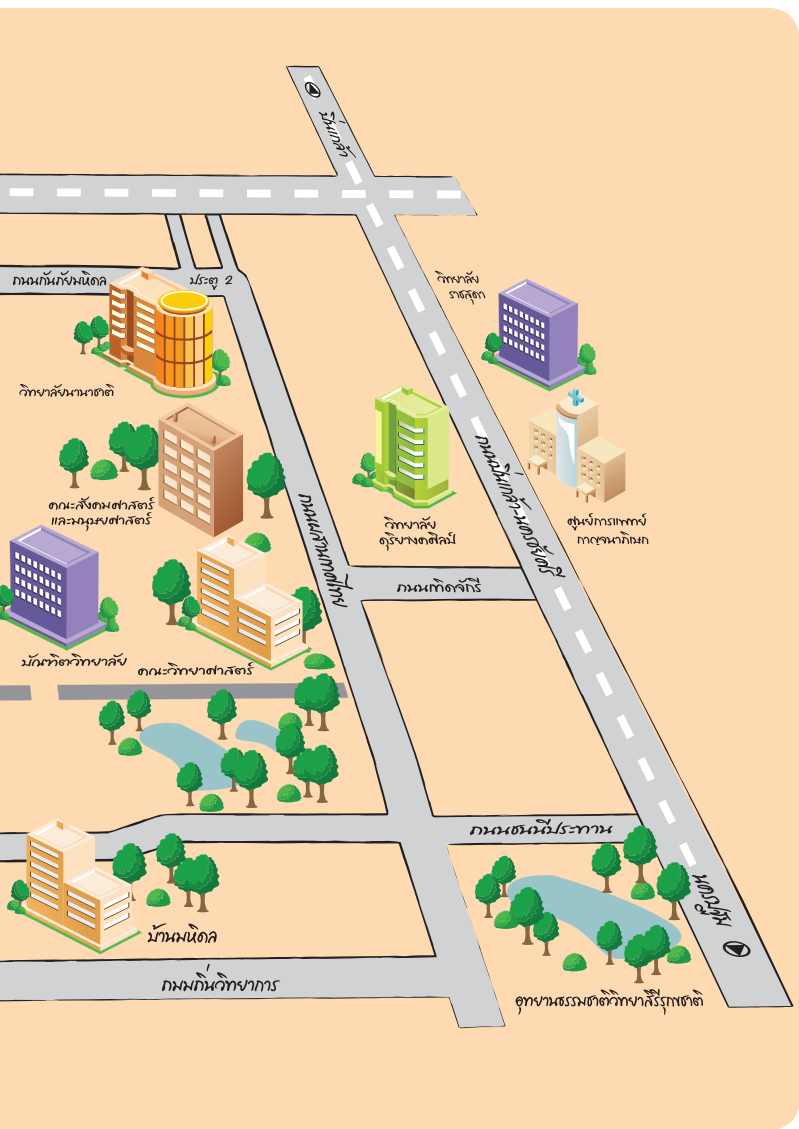
ลักษณะ : พืชล้มลุก อายุหลายปี ชอบขึ้นในที่ชื้นแฉะ สูง 1.5 - 2 เมตร มีเหง้าใต้ดิน ลำต้นอวบหนา ใบเดี่ยวเวียนสลับ รูปใบหอก ปลายใบแหลม โคนใบมีขนละเอียดสีขาว คล้ายกำมะหยี่ โคนใบแผ่เป็นกาบสีเขียวยาวหรือสีน้ำตาลแดง หุ้มลำต้น ดอกสีขาวออกเป็นช่อที่ปลายยอด ช่อดอกตั้งตรง ดอกตูมมีกาบสีแดงคล้ำหุ้มอยู่ ดอกติดกันแน่น ดอกย่อยรูปกรวยสีขาวมี 3 กลีบ ดอกทยอยบานทีละ 1 - 2 ดอก ผลรูปไข่สีแดงสด เมล็ดสีดำ ราก เหง้า ต้น มีสรรพคุณทางสมุนไพรรักษาโรค

สถานที่พบในศาลา : อุทยานธรรมชาติวิทยาสิริรุกชาติและร่องน้ำโดยรอบ

MAHIDOL UNIVERSITY

แผนที่จำลอง
มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาลา

บรรณานุกรม

เมธาวิ ชาบุญ หัวหน้ากลุ่มระบบน้ำ งานระบบสาธารณสุขโรค กองกายภาพ และสิ่งแวดล้อม อาคารศาลายา มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา (สัมภาษณ์ วันที่ 27 ตุลาคม 2552 เวลา 13.00 น.)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2547. ระบบสืบค้นฐานข้อมูล พรรณไม้องค์การสวนพฤกษศาสตร์. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล : http://www.qsbg.org/database/botanic_book%20full%20option/ListIndex.asp?Point=17 (13 ตุลาคม 2552)

กรมประมง. พรรณไม้น้ำในประเทศไทย. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล : <http://www.ku.ac.th/AgrInfo/thaifish/aqplant/aqpindex.html> (13 ตุลาคม 2552)

กรมประมง. 2538. พรรณไม้น้ำในประเทศไทย (Aquatic plants in Thailand). ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ. 154 หน้า.

ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์. 2537. การปลูกและดูแลพรรณไม้น้ำเพื่อการส่งออก. เพชรกระรัต จำกัด, กรุงเทพฯ. 83 หน้า.

เมธินี ตาพุ่มาศสวัสดิ์. 2549. พรรณไม้หายทวายจังหวัดเพชรบุรี. อุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ. 298 หน้า.

สุพรรณษา สุปทน. 2551. พรรณไม้น้ำ (Aquatic plants). (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล : <http://student.nu.ac.th/suphansa/home.htm> (13 ตุลาคม 2552)

วันเพ็ญ มินกาญจน์ และ กาญจนรี พงษ์ฉวี. 2543. พรรณไม้น้ำสวยงาม. สถาบันวิจัยสัตว์น้ำสวยงามและสถานแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ. 122 หน้า.

อุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. 2549. พฤกษศาสตร์. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล : http://kanchanapisek.or.th/kp14/project_dev/project_area/Ratburi/index.php (13 ตุลาคม 2552)

หนังสือชุด

“ธรรมชาติสรรพสิ่งสาธยาย”

เล่ม 1 ไม้ยืนต้น

เล่ม 2 ไม้ดอก-ไม้ประดับ

เล่ม 3 พื้นที่ชุ่มน้ำ

เล่ม 4 นก

เล่ม 5 ปลา-สัตว์เลื้อยคลาน

กองกายภาพและสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา